

ДО 60-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ КАНДИДАТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ НАУК ВОЛОДИМИРА ФРАНКОВИЧА СТАХОВСЬКОГО

УДК 636.082.4:001.8 Стаховський
DOI: <https://doi.org/10.31073/abg.62.04>

ВОЛОДИМИР ФРАНКОВИЧ СТАХОВСЬКИЙ – ВИЗНАНИЙ АВТОРИТЕТ У ВІДТВОРЕННІ ТВАРИН

О. В. ЩЕРБАК, С. І. КОВТУН

*Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця
НААН (Чубинське, Україна)*

<https://orcid.org/0000-0001-6400-8990> – О. В. Щербак

*<https://orcid.org/0000-0002-5492-882X> – С. І. Ковтун
kovtun_si@i.ua*

Старшому науковому співробітнику лабораторії біотехнології відтворення Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН Володимиру Франковичу Стаховському 29 вересня 2021 року виповнилося 60 років. Народився він у с. Чупира Білоцерківського району Київської області. Після навчання в Озерянській середній школі у 1978 році Володимир Франкович стає студентом ветеринарного факультету Білоцерківського сільськогосподарського інституту.

У 1983 році, здобувши спеціальність лікаря ветеринарної медицини, розпочав трудову діяльність у Линовицькому цукрокомбінаті, працюючи на посаді головного ветеринарного лікаря. Перший досвід роботи окреслив коло інтересів молодого спеціаліста. Виконуючи обов'язки головного ветеринарного лікаря, Володимир Франкович поряд із традиційними біотехнологічними методами підвищення рівня відтворення стад великої рогатої худоби неодноразово цікавився можливостями і перспективами впровадження методу трансплантації ембріонів для прискореного розмноження високоцінних тварин. Опановувати новітні технологічні розробки та запроваджувати їх у виробництво розпочав у Прилуцькому племпідприємстві, де працював з 1990 року на посаді заступника начальника з трансплантації ембріонів. Основним завданням очолюваного ним проекту було прискорене створення стада бугаїв-плідників з високим генетичним рівнем продуктивності для Чернігівського ОПП, яке було успішно виконане. Станом на 1998 рік 80% бугаїв-плідників цього племпідприємства були трансплантатами. Досягнення високих показників одержання та приживлення ембріонів від корів-рекордисток стало можливим завдяки наполегливості та творчому пошуку спеціаліста. Це сприяло подальшому науковому шляху науковця, до практичного втілення якого майбутній вчений приступив як аспірант стаціонарної форми навчання Інституту розведення і генетики тварин УААН у 1995 році.

У 1998 році Володимир Франкович був прийнятий на посаду наукового співробітника в лабораторію розведення сільськогосподарських тварин у Північних районах України Інституту розведення і генетики тварин УААН. У стінах Інституту під керівництвом А. П. Кругляка науковець підготував і у 2004 році успішно захистив кандидатську дисертацію «Біотехнологічні способи підвищення рівня відтворення великої рогатої худоби» зі спеціальності

© О. В. ЩЕРБАК, С. І. КОВТУН, 2021

06.02.01 – розведення та селекція тварин (сільськогосподарські науки). З 2005 року працює в лабораторії клітинної інженерії (нині лабораторія біотехнології відтворення).

Наукові дослідження Стаховського Володимира Франковича спрямовані на розробку та впровадження сучасних методів біотехнології відтворення сільськогосподарських тварин, зокрема отримання *in vivo* та нехірургічної трансплантації ембріонів великої рогатої худоби. Основними напрямками наукових досліджень є розробка способів підвищення рівня відтворення стада великої рогатої худоби шляхом вдосконалення організації і технології осіменіння самок та способів трансплантації ембріонів. На основі досліджень розроблено спосіб ефективного використання бугаїв у виробничих умовах, який затверджено науково-технічною радою Укрплемоб'єднання (08.02.1999 р.) та включено до Інструкції по організації і технології штучного осіменіння корів і телиць (1999).

Наразі наукова та практична діяльність науковця спрямована на оцінку рівня відтворення стада, постійно надає методичну та практичну допомогу з діагностики гінекологічних захворювань великої рогатої худоби, організації осіменіння, боротьби з неплідністю з метою забезпечення продуктивного та репродуктивного здоров'я тварин у господарствах (ТОВ «АФ «Петродолинське» Одеської області, «Галакс-Агро» Житомирської області, ТОВ «Молоко вітчизни» Сумської області, ТОВ «Інтер» та ПОСП «Жатьківське» Чернігівської області (http://iabg.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=402:seminar03052018&catid=1&Itemid=30, http://iabg.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=344:11042017&catid=1&Itemid=30).

Так, у 2015 році в господарстві ТОВ «АФ «Петродолинське» спільно з науковцями лабораторії в результаті пересадки 35 ембріонів англєрської породи отримано тільність та народження телят на рівні 23,0%. У Державному підприємстві дослідному господарстві «Христинівське» Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН» (ДП ДГ «Христинівське» ІРГТ ім. М.В.Зубця НААН») у 2015–2016 роках здійснено трансплантацію 25 кріоконсервованих ембріонів голштинської породи (червоно-ряба масть) німецької селекції (фірма «SPERMEX GmbH»), які отримані від п'яти корів-донорів з використанням сперми дев'яти бугаїв. В результаті виконаної трансплантації 25 кріоконсервованих ембріонів голштинської породи у ДП ДГ «Христинівське» ІРГТ ім. М.В.Зубця НААН» отримано тільність на рівні 20,0% та народилось п'ятеро телят-трансплантантів, серед яких чотири бугайці (в тому числі два монозиготних близнюки) і одна теличка. Встановлено, що найвищий генетичний потенціал мали ембріони, генетичними батьками яких є корова-донор Аннабель 78492720 та бугай Парадокс 297648 від яких отримано одного бугайця № 4605, який був плідником на ПрАТ «Уманське племпідприємство» для селекційного процесу. Також після трансплантації ембріонів від корови Дагмар 13341914 і бугая Аванті 297505 народилось два монозиготних близнюки-бугайці (№№ 4606, 4607), які наразі також перебували і використовувалися на ПрАТ «Уманське племпідприємство».

За останні три роки за наукового супроводу Володимира Франковича створено на базі ДП ДГ «Христинівське» ІРГТ ім. М.В.Зубця НААН» лабораторію з трансплантації ембріонів великої рогатої худоби (http://iabg.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=460:kovtun-060519&catid=1&Itemid=30, http://iabg.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=564:14092021&catid=1&Itemid=30). Забезпечено функціонування вказаної лабораторії як навчально-демонстраційного полігону НААН з трансплантації ембріонів. Одержано 55 ембріонів, трансплантовано 27 шт. 19 телицям-реципієнтам, тільність та народження телят – 50,0%. Також у 2019 році на базі ТОВ «Молоко вітчизни» (Сумська область) розпочато створення такої лабораторії за укладеним госпдоговором (http://iabg.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=481:kovtun-11019&catid=1&Itemid=30).

В дослідних господарства системи національної академії аграрних наук України Стаховський В. Ф. здійснює комплекс візуально-клініко-рефлексологічних методів оцінки та корекції статевої функції телиць для підвищення ефективності трансплантації ембріонів та штуч-

ного осіменіння. Надає рекомендації з етолого-морфологічних особливостей прояву статевого збудження у корів та телиць непридатних до трансплантації ембріонів та доцільності їх використання для штучного осіменіння. Такі підходи є складовими завдання з коригування системи розведення, використання порід зарубіжної селекції, одержання чистопорідних бугайців (Постанова Президії НААН від 30.06.15, протокол № 7).

Основні результати досліджень використовуються в господарствах різних форм власності («Селекціонер» Прилуцького району Чернігівської області, Прилуцькому та Чернігівському обласному племпідприємствах, ПрАТ «Агро-Союз», ПАТ «Полтаваплемсервіс»). Результати наукових досліджень В. Ф. Стаховського представлено в 30-ти наукових працях, серед яких три методичні рекомендації та патент на корисну модель.

Одержано редколегією 06.10.2021 р.

Прийнято до друку 20.10.2021 р.